

Історія вулиці Центральна с.Кузьмівка

На барвистій мапі України
Кузьмівка – лиш клаптик полотна
З вишитою гілкою калини,
З чорнобривцями біля вікна.
Тут так особливо сонце світить
В чистих і безкраїх небесах.
Тут живуть найщасливіші діти
Із любов'ю і добром в серцях.

Б.Зубик

Перша згадка про поселення датується 1629 р., коли князь [Альбрехт Радзівіл](#) (Радивил) отримав значну частину степанської волості й заснував містечко Казимирів, назвавши його на честь [св. Казимира](#) — покровителя королевича [Речі Посполитої](#). Казимирів досить швидко зростав, однак після смерті власника в 1656 р. почав занепадати, а після спустошення [татарами](#) 1665 р. був розорений і перетворився на село. У пізніших документах фігурує як Казимирівка.

На в'їзному знаку (початок вулиці Центральна) зображений герб села «В синьому полі летить золотий бекас» Герб відображає особливості місцевої фауни. Бекас – це болотяний птах, а відомо, що Кузьмівка раніше була оточена болотами.

«...Багна, лоза, пісок, трясовиння — це було оточення Казимірки, невеличкого села, хоча, згідно правління в епоху Волинської губернії, містечка, розташованого в тогочасному Рівненському повіті.» згідно Тижневика Ілюстрованого за 1871 рік.

Вулиця Центральна (раніше Кузнецова) – це основна і найдовша вулиця в селі. Її протяжність близько трьох кілометрів. Умовно вона розділена на декілька частин: Малий Зверинець, Великий Зверинець, Забереженське, Града, (раніше це були хутори на околиці села) та Центр.

Зліва починалися колгоспні угіддя де встановлений пам'ятник першому голові колгоспу, Ляховчуку Якову Федоровичу, хоча похований він на сільському кладовищі в центрі села.

Рухаємося далі. По праву сторону дороги Малий Зверинець, по ліву - Великий.

Вулицю перетинає так звана «вовча стежка». Місцеві жителі розповідають що це місце має негативну енергетику. В часи воєнних лихоліть тут траплялися випадки розправи над односельцями.

Рухаємось далі. Ми майже в центрі. Перед нами поворот на Яблуньку, а перед ним, славнозвісний, майже непримітний, Крешевський шлях.

Крешевський (Яринівський) шлях (Яринівка – Кузьмівка – Степань), що веде у Яринівку Костопільського району. Назва шляху походить від польського поселення Крешемо. Саме цією дорогою проїхав російський письменник О.Купрін у село. Над шляхом на хуторі стояла хата Мануйлихи, в якій зростала Соломія, яка і стала прототипом героїні твору «Олеся».

Ідемо далі. Ще здалеку видніється Церква.

11 листопада 1991 року було закладено перший камінь та освячено місце для будівництва Свято-Успенської православної церкви в с.Кузьмівка. Будівництво тривало 2 роки. Перша велика відправа на честь Матері – Богородиці відбулася у храмі 28 серпня 1993 року на престольний празник „свято села Кузьмівка. До 1941 року церква стояла в центрі села поряд із сільським кладовищем. В 1941 році вона була зруйнована фашистською бомбою.

Рухаємося у напрямку до теперішнього центру села. Перед нами сільське кладовище, яке вмістило і православні хрести на могилах, і реформаторські плити з лаконічними написами, і католицькі, побиті часом і людською байдужістю, надгробки.

Давайте з вами помандруємо у часі і уявимо як виглядав цент села у далекому минулому: «...Казимірка, як місцевість, обдарована була багатьма загадками, яких в той час ніхто не пробував для загалу розв'язати. Отож, в цьому селі русинів був старий цегляний римо-католицький костел, який згідно знавців архітектурних стилів мусив бути споруджений в другій половині вісімнадцятого століття. Церква ж була дерев'яна, побудована з усією певністю в другій половині дев'ятнадцятого століття. План цього села відповідав скоріше планові містечка, адже центральним його пунктом була Велика чотирибічна площа, наче ринок, від якого в кількох напрямках розходяться вулиці, на яких розташовані були сімейні житла русинів.»

А зараз повертаємося у сьогоднішній день і прямуємо у напрямку розташування костелу.

Одразу за кладовищем розташоване адмінприміщення сільської ради, де раніше, до ліквідації колгоспу, була і колгоспна контора. Біля сільської ради встановлено два пам'ятних знаки.

28 серпня 2009 року в центрі села урочисто відкрито пам'ятний знак з нагоди 380 річниці з дня заснування села Кузьмівка.

22 червня 1941 року внесло корективи у життя села. Розпочалася Друга світова війна, яка лягла важким тягарем на Казимирку. На фронтах воювало 99 жителів, з них 39 загинуло. Нагороджено орденами та медалями 73 чоловіка. У 1943 році село було майже повністю спалене фашистами. В повоєнний час його відбудували. Пам'ять загиблих односельців вшанована обеліском в центрі села.

У 1948 році був створений колгосп ім. Перемоги. Колгосп розпочинався із однієї корови і одного коня. Ті, хто вступав у колгосп здавали свій реманент (плуги, борони, вози, худобу). В цьому ж році було відкрито бібліотеку-читальню, клуб, школу. У 1967 році був побудований ФАП.

У 1973 році було збудовано адмінприміщення сільської ради. У 1950 році було побудовано Кузьмівську школу

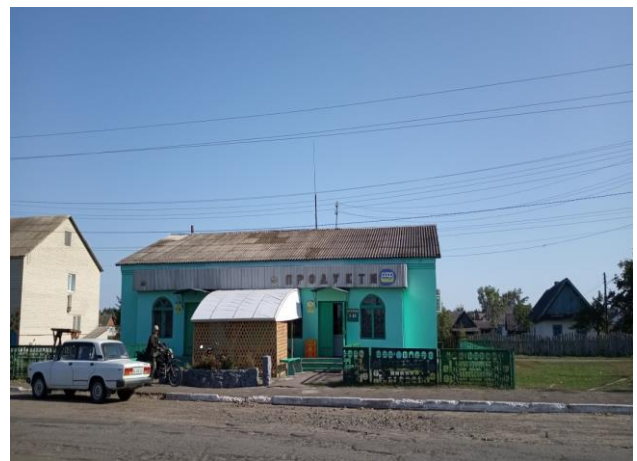
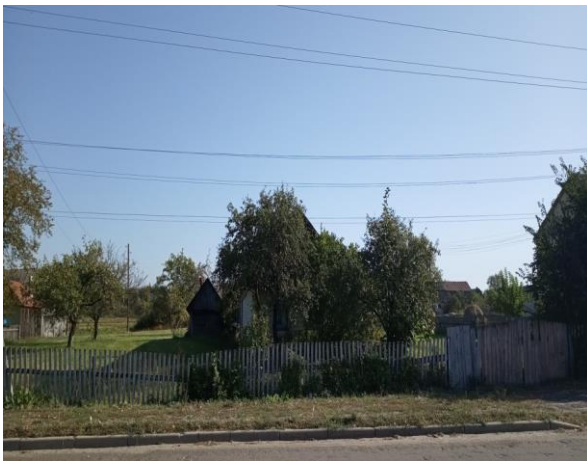
Шкільна їдальня, та школа де навчаються учні молодших класів.

З 1991 року педагоги й учні місцевої школи по краплинах визбирували факти про перебування письменника Олександра Купріна в нашому селі, а також предмети побуту того часу. Тоді й було відкрито при Кузьмівській загально-освітній школі Літературно-етнографічний музей "Олеся". Стараннями ентузіастів у музеї зібрані речі та відомості про перебування у Кузьмівці, Зульні (нині – с.Грушівка), Степані видатного письменника.

Раніше музей займав одну кімнату у школі, а зараз він перенесений у окреме приміщення на території школи, у якому раніше була шкільна бібліотека. Навпроти школи на місці теперішньої забудови колись знаходився поміщицький маєток де проживав Олександр Купрін. Одразу за сільською радою розміщений продуктовий магазин та кафе, а навпроти автобусна зупинка.

У 1968 році був збудований Будинок культури, у якому розміщена і Кузьмівська публічно-шкільна бібліотека. У Будинку культури функціонують спортивна кімната та гуртки художньої самодіяльності.

За будинком культури по лівій стороні знаходиться колишнє польське кладовище, де на фундаменті польського костелу встановлений пам'ятний знак – високий металевий хрест з копією Чудотворного Образу Казимерецької Божої Матері, напис українською та польською мовами та роки 1629-1943

На території села Кузьмівка рахується два польських поховання, хоча фактично їх було три. Одне з них давно вже зникло. Тому часто село відвідують громадяни Польщі. Рішенням виконкому № 57 від 12.11.1997 року було надано дозвіл представникам польської громади для встановлення Пам'ятного знаку на попередньому місці розташування костелу.

*Костел із чудотворною іконою в Казимірці
(нині село Кузьмівка Сарненського району)*

Перший дерев'яний костел у Казимирці збудували в 1629 році. Його спалили татари в 1665 році. Потім у 1670 році спорудили муровану каплицю, яку в 1770 році перебудували на костел. У його вівтарі знаходилася копія ікони Богородиці, привезеної Радзівілом «Сиріткою», оригінал якої містився в олицькій колегіаті. До чудотворної ікони Матері Божої Казимирецької йшли в паломництва щороку тисячі вірян. Відпуски відбувалися 15 серпня в день Успіння Пресвятої Діви Марії (Матері Божої Зільної за польською традицією) та 8 вересня у день Різдва Богородиці (Матері Божої Посівної). Казимирка була українським селом. До католицької парафії належали навколишні села; в 1938 році вона нараховувала 3940 парафіян.

Образ Матері Божої Казимирецької був відомий своїми благодатями, кількадесят див задокументували ще у XVIII столітті. Були випадки, коли за зціленням йшли всю дорогу на колінах з молитвою в душі. Доля оригіналу ікони невідома, а та, яка була в Казимирці, пропала під час Другої світової війни

1 липня 2019 р. у кафедральному соборі Святих Апостолів Петра і Павла в Луцьку сталася знаменна подія: прибула ікона **Матері Божої Казимирецької**, історія якої тісно пов'язана з Луцькою дієцезією, реконструйована кілька років тому зусиллями Фондації культурної спадщини (Польща).

У 2016 році ікону символічно передали єпископу Віталію Скомаровському, ординарію Луцької дієцезії, а під час Світових днів молоді у Кракові Папа Франциск її освятив. 13 липня 2019 року образ уперше за багато років представили вірянам під час святкової меси, яка була звершена у Казимирці(нині Кузьмівка). Свята літургія відбулася біля пам'ятного хреста на місці, де стояв римо-католицький храм св..Казимира.

Усього на літургію зібралися понад 300 осіб, серед них були представники Української православної церкви Московського патріархату, кілька груп із Польщі, традиційно проїхали учасники Волинського мотоциклетного рейду.

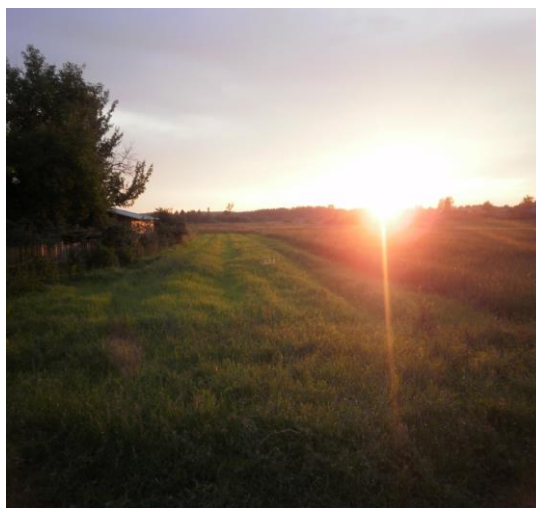
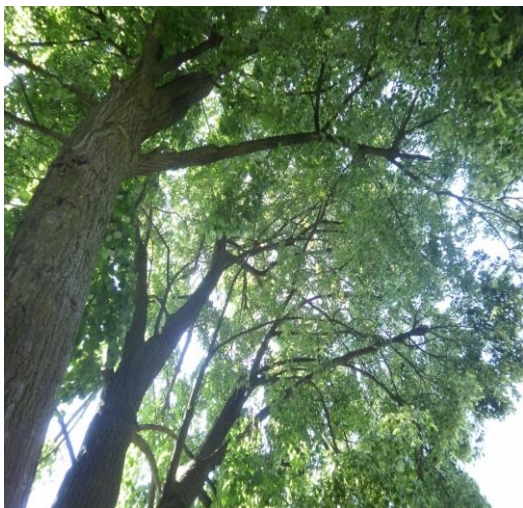
Після кінцевого благословення всі прочитали польською та українською мовами молитву до Пресвятої Богородиці Матері в чудотворній Казимирецькій іконі. Ця молитва востаннє звучала перед іконою майже 80 років тому. Сподіваємося що всі наші молитви будуть почуті.

А зараз повертаємося знову на дорогу, прямуємо до мосту через річку Зульня.

Озираємось навколо і бачимо Кузьмівку – одну з перлин чарівного поліського краю, оспіваного у піснях, оповитого серпанком переказів, повістей і легенд.

Високий день. За Кузьмівку іду,
Де ліс полоще в піднебессі шати.
Я добре знаю: десь отут, отут
Олеся так любила поблукати.
Все мов тоді... І трави до колін
Кує роки зозуленька на втіху
Здається, вибіжиш, Олесю, з-під ліщин
І ліс розбудиш кришталевим сміхом.
Не вибігла. Заплаче, закричить
Надривно так на тій сосні найвищій
Твоя розлпука, зболена вночі.
Олесю, де ти? Тільки вітер свище.
А де ж сліди? Вже сон в тих спить слідах.
Чи змила злива, чи роки їх змили?
Лише в архівах пам'яті ота
Твого кохання папороть лишилась.

Петро Велесик

Матеріал підготувала: Завідувачка ПШБ с.Кузьмівка Неля Тарасюк.